

Вдовенко І. С.
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТУВАННЯ

У статті розглянуто стан проблеми формування виробничої компетентності майбутніх учителів професійного навчання в теорії і практиці освіти, визначені основні поняття дослідження.

Ключові слова: професійна компетентність, виробнича компетентність, засоби проектування, виробниче проектування.

У сучасних умовах значна увага приділяється розвитку професійної підготовки молоді, як в спеціальних навчальних закладах, так і в старших класах загальноосвітньої школи. Професійна підготовка молоді до творчої праці є заключним щаблем освіти, важливим засобом розповсюдження знань та досвіду, прилучення до досягнень культури, науки і техніки.

Рівень і якість професійної підготовленості забезпечують конкурентоспроможність фахівця, допомагаючи йому працювати в суміжних професіях на основі широкої фундаментальної підготовки. Але фундаментальність, як і ґрунтовність засвоєння нових знань, умінь і навичок, припускає наявність у навчальному процесі певних умов забезпечення якості. До їх числа відноситься рівень професійної компетентності педагога, що організує процес навчання.

Питання професійної підготовки вчителя завжди були в центрі уваги вітчизняної та зарубіжної педагогіки. У роботах С. Архангельського, М. Кузьміної, В. Сластеніна, М. Хан, Н. Хмель та інших вчених представлені концепції теорії вищої професійно-педагогічної освіти. Вдосконалення підготовки інженерно-педагогічних кадрів присвячені роботи С. Батишева, В. Єгорова, Б. Момінбаєва, В. Нікіфорова та ін. Аспекти психолого-педагогічного дослідження актуальних проблем освіти викладені в роботах А. Аменда, Б. Гершунського, В. Сластеніна, А. Усов, Н. Яковлевої та ін. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності вчителя розглядалися в дослідженнях В. Адольфа, А. Белкіна, Ю. Варданян, Е. Зеєра, І. Котлярова, О. Маркової, Л. Митіної та ін. Окремі аспекти формування компетентності вчителя професійного навчання відображені в роботах А. Аменда, П. Атутова, В. Полякова, В. Симоненко та ін.

Разом з тим, питання формування виробничої компетентності вчителя професійного навчання на сьогоднішній день вивчені не достатньо повно.

Мета статті – теоретично обґрунтувати систему формування виробничої компетентності майбутніх учителів професійного навчання засобами проектування у вузі, а також виявити й експериментально перевірити педагогічні умови її ефективного функціонування.

Базовими поняттями дослідження є “професійна компетентність вчителя професійного навчання”, “виробнича компетентність вчителя професійного навчання”, “засоби проектування”, “виробниче проектування”.

Ми поділяємо точку зору вчених (В. Адольф, Ю. Варданян, В. Сластенін та ін.), які розглядають професійну компетентність педагога як характеристику його професіоналізму, як єдність теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Професійна компетентність вчителя професійного навчання є комплексною характеристикою, що відбиває його готовність і здатність здійснювати ефективну педагогічну і виробничу діяльність в умовах безперервно змінюються сучасних виробничих та освітніх процесів.

Під виробничою компетентністю майбутніх учителів професійного навчання розуміємо комплексну характеристику фахівця, яка відображає його здатність і готовність здійснювати

ефективну діяльність у певній галузі виробництва, спрямовану на розробку технічної документації та виготовлення продукції, організацію виробництва з урахуванням техніко-економічної і конструктивно-технологічної доцільності.

Виробнича компетентність майбутніх учителів професійного навчання є складною інтегративною характеристикою фахівця, яка об'єднує у своїй структурі такі компоненти: техніко-технологічну компетентність, організаційно-управлінську компетентність і економічну компетентність (рис. 1).

У змісті виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання виділяємо знання, вміння, навички та досвід практичної діяльності у відповідній галузі виробництва, а також особистісні якості фахівця, що сприяють ефективному здійсненню виробничої діяльності.

Враховуючи, що компетентність є діяльнісною характеристикою і відображає суб'єкту позицію студента в діяльності, в якості ефективних засобів формування виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання доцільне використання засобів проектування, так як в процесі проектувальної діяльності в найбільш повній мірі проявляються активність, творчість і ціннісні орієнтації особистості.

Рис. 1. Структура виробничої компетентності вчителя професійного навчання.

Розглядаючи процес формування виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання засобами проектування. Поняття “засоби проектування” – сукупність різних видів проектувальної діяльності, здійснюваних її суб’єктом і сприяють формуванню компетентності суб’єкта діяльності на новому, більш високому рівні.

У структурі коштів проектування та формуванні виробничої компетентності вчителя професійного навчання виділяємо два основоположних компоненти: виробниче проектування та педагогічне проектування.

Під виробничим проектуванням розуміємо діяльність, спрямовану на перетворення об’єктів виробничої або навчально-виробничої сфери на основі вимог тектоніки,

конструктивно-технологічної та економічної доцільності, здійснювану фахівцями виробничої або освітньої галузі.

У ході дослідження виявили наступні складові виробничого проектування в структурі проектувальної діяльності вчителя професійного навчання:

- 1) дизайн-проектування як сукупність художнього і технічного рішення проектованого об'єкта (виробу), що забезпечує високу якість проектованого виробу;
- 2) проектування виробничого середовища (обґрунтування вибору приміщення майстерні і обладнання, питання техніки безпеки, наукової організації та охорони праці);
- 3) бізнес-проектування як цілеспрямована діяльність з розробки та реалізації бізнес-проекту.

Другим основним компонентом у структурі засобів проектування та формуванні виробничої компетентності вчителя професійного навчання є педагогічне проектування. Розуміючи під педагогічним проектуванням діяльність педагога, спрямована на зміну педагогічної дійсності та різних її рівнях, ми виділяємо в його структурі такі складові:

- 1) проектування навчальних занять;
- 2) проектування навчальних дисциплін;
- 3) проектування навчальних посібників (на паперових та електронних носіях).

Вивчення стану проблеми в теорії та практиці вищої школи дозволило зробити висновок про те, що виробнича компетентність майбутніх учителів професійного навчання вимагає цілеспрямованих зусиль з її формування.

Розглядаючи виробничу компетентність майбутніх учителів професійного навчання як інтегративну характеристику, формування якої представляє собою складний і багатоаспектний процес, повне вивчення якого не може здійснюватися з однієї точки зору, вважаємо за необхідне використовувати ідею всебічної, комплексної розробки підходів при дослідженні педагогічних явищ.

Використання в нашому дослідженні системного, компетентнісного та індивідуально-діяльнісного підходів дозволило здійснити комплексне дослідження процесу формування виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання та розробити ефективно функціонуючу систему формування виробничої компетентності засобами проектування.

На основі зазначених положень системного, компетентнісного та індивідуально-діяльнісного підходів, з урахуванням структури виробничої компетентності вчителя професійного навчання, нами сконструйована система формування виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання засобами проектування у вузі.

Висновок. При розробці системи спиралися на принципи, серед яких можна виділити загальнодидактичні (історизм; науковість; систематичність і послідовність; зв'язок теорії з практикою; наочність; активність, свідомість і відповідальність студентів; самостійність студентів; професійна спрямованість навчання) і специфічні (суб'єктність; результативність кожного виду діяльності; висока вмотивованість будь-яких видів діяльності; рефлексивність діяльності; співробітництво під час організації і управлінні різними формами діяльності).

Перспективи подальшим досліджень. Визначити прикладні аспекти розробленої системи формування виробничої компетентності майбутніх вчителів професійного навчання засобами проектування у вузі.

Використана література:

1. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці / І. Гушлевська // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С. 22-24.
2. Життєва компетентність особистості : науково-методичний посібник / за ред. Л. Сохань, І. Єрмакова [та ін.]. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.

3. *Тараненко І.* Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції / І. Тараненко // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. – К. : Контекст, 2000. – С. 37-40.

Вдовенко І. С. Формирование производственной компетентности будущих учителей профессионального обучения средствами проектирования.

В статье рассмотрено состояние проблемы формирования производственной компетентности будущих учителей профессионального обучения в теории и практике образования, определены основополагающие понятия исследования.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, производственная компетентность, средства проектирования, производственное проектирование.

Vdovenko I. S. Enhance productivity competence or future teachers professional training tools design.

In the article the state of the formation of productive competence of future teachers of vocational training in theory and practice of education, defined the basic concepts of research.

Key words: professional competence, manufacturing expertise, facilities design, production design.

Гедзик А. М.

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

**ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ В ПРОФЕСІЙНО-ГРАФІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ КРЕСЛЕННЯ**

У статті на прикладі організації лекційних і лабораторно-практичних занять з накреслювальної геометрії із креслення проаналізовані дидактичні закономірності професійно-графічної підготовки майбутнього учителя креслення.

Ключові слова: креслення, принципи, нарисна геометрія, лекція, завдання.

Вивчення теоретичних і практичних розділів нарисної геометрії і креслення багато в чому залежить від дотримання основних дидактичних принципів науковості, свідомості і міцності засвоєння знань.

Принцип науковості в графічній діяльності означає опору на теоретичну основу курсів креслення і нарисної геометрії, на вивчення встановлених в планіметрії і нарисній геометрії методів зображення, на засвоєння термінології, основних понять, на їх розвиток і становлення. Значення цього принципу зросло у зв'язку з сучасними методами проектування, художнього конструювання, застосуванням комп'ютерної і обчислювальної техніки, машинного моделювання, технологічними процесами виробництва.

Принцип свідомості і активності як один з найважливіших в навчанні спрямований на формування у студентів свідомого засвоєння графічних знань. Він передбачає організацію активного і цілеспрямованого навчання кресленню, нарисній геометрії, аналізу і узагальненню навчального матеріалу, самостійному вирішенню різнопланових завдань з тем, що вивчаються. Реалізація цього принципу сприяє розвитку уваги, уяви, пам'яті, що допомагає закріпленню знань, умінь і навичок.

Дидактичний принцип міцності засвоєння знань полягає в організації навчального процесу, при якому особа, що навчається могла б відтворити в своїй пам'яті раніше вивчений матеріал і використовувати його в нових творчих навчальних або практичних цілях. Цей принцип не можна розглядати ізольовано, оскільки він органічно пов'язаний з іншими дидактичними принципами.

Особливе місце для студентів педагогічних навчальних закладів в курсі нарисної геометрії і креслення займає дидактичний принцип наочності, що забезпечує краще